2. Η ΝΕΩΤΑΤΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ (1921-1931).

Νικόλαος ὁ Β', ὁ τελευταῖος αὐτοκράτωρ «πασῶν τῶν Ρωσιῶν», (1894-1917), κατ' ἀρχὰς μὲν ἀκάμπτως ἐνέμενε πιστὸς εἰς τὴν ἀπολυταρχίαν τῶν προγόνων του, βραδύτερον δὲ μόλις ἤρχισεν ἐν αὐτῇ ἀμφιταλαντευόμενος. Αἱ ῥιζοσπαστικαί, ἐπαναστατικαί, σοσιαλιστικαὶ ἰδέαι κατ' ἐπίφασιν μόνον ἐπὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Γ' (1881-1894) ὑπὸ τῆς βιαίας αὐτοῦ κυβερνήσεως εἶχον περιορισθῆ. Εἰς τί δὲ συνίσταντο τότε ἐπὶ Ἀλεξάνδρου Γ' αἱ σοσιαλιστικαὶ ἐν Ῥωσίᾳ ἰδέαι; Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν ὑφίστατο ἀκόμη φλέγον κοινωνικὸν ἐργατικὸν πρόβλημα. Αἱ σοσιαλιστικαὶ ἰδέαι περιωρίζοντο κυρίως εἰς τὸν ἀγροτικὸν σοσιαλισμὸν ἀποβλέποντα εἰς τὸ νὰ ἐφαρμόζῃ τὴν σοσιαλιστικὴν θεωρίαν ὁλοσχερῶς εἰς τὴν ὕπαιθρον μόνον χώραν τῆς Ῥωσίας. Διότι καθ' ἅπαντα τὸν δέκατον ἕνατον αἰῶνα τὸ κέντρον τοῦ βάρους τῆς ῥωσικῆς ζωῆς εἶχεν ἡ πεδινὴ χώρα· ὄχι μόνον διότι τὰ ἐννέα δέκατα τοῦ πληθυσμοῦ ἀπειέλουν οἱ ἀγρόται· ἀλλ' ἀκόμη διότι ἡ νομικὴ καὶ οἰκονομικὴ θέσις, ἐν ᾗ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν ἀγροτῶν εὑρέθη, εἶχεν ἀνάγκην μεταρρυθμίσεως. Ἡ κατάργησις τῆς δουλείας μετ' ἐπιμονῆς ἀδιαλείπτως ἐπεδιώκετο. Ἡ δυσαρέσκεια τῶν ἀγροτῶν ἐξεδηλοῦτο εἰς συνεχεῖς ταραχάς, ὑπὸ μορφὴν παθητικῆς ἀντιστάσεως κατὰ τῆς διοικήσεως τῶν ἀγροκτημάτων, εἰς ἀνυπηκοΐαν πρὸς τὰς ἀρχὰς καὶ ἔκδηλον ἐπανάστασιν. Ὑπὸ τὰς συνθήκας ταύτας ἐξηγεῖται διατί ὁ σύλλογος τῶν «Διανοουμένων» ἔλαβεν ὡς βάσιν τοῦ ὑπ' αὐτοῦ καταρτισθέντος σχεδίου νέου κοινωνικοῦ καθεστῶτος τὰς ἀγροτικὰς σχέσεις [1]. Ὁ σύλλογος οὗτος ὑπῆρξεν ἐν Ῥωσίᾳ φορεὺς τῆς σοσιαλιστικῆς κινήσεως. Ἐστρατολογοῦντο τὰ μέλη αὐτοῦ ἀπὸ τῶν περισσοτέρων κοινωνικῶν στρωμάτων, ἀπὸ τῆς εὐγενείας τῆς ὑπαίθρου, τῶν ἀξιωματικῶν, τῆς ὑπαλληλίας, τῶν ἐλευθέρων ἐπαγγελμάτων καὶ τῶν κατωτέρων στρωμάτων τοῦ λαοῦ. Ὅ,τι ἦνωνε τὰ ἑτερογενῆ ταῦτα στοιχεῖα ἦτο ἡ ταυτότης φρονημάτων. Ἕκαστον τούτου μέλος ἦτο σοσιαλιστής, μεταρρυθμιστὴς καὶ ἐπαναστάτης. Ψυχικὸν

---

[1] Ὁ Pestel πρῶτος ἐκπρόσωπος τοῦ ἀγροτικοῦ σοσιαλισμοῦ τῆς Ῥωσίας ἐν ἀρχῇ τοῦ δεκάτου ἑνάτου αἰῶνος ἐξέθηκε πρόγραμμα ἀγροτικὸν περιλαμβάνον ἔκτοτε τὰ πλεῖστα τῶν αἰτημάτων τῶν διαδόχων του ῥώσων σοσιαλιστῶν. Βάσις τούτων ἦτο ἡ προσωπικὴ ἐλευθερία τοῦ ἀγρότου καὶ ἡ δημιουργία ἀγροτικοῦ κλήρου ἐξασφαλίζοντος πρόνοιαν τοῦ ἀγρότου.

γνώρισμα τῶν ἐπαναστατῶν τούτων εἶναι οὐτοπία, δογματισμός, ὑπεραφθονία συναισθήματος, ἀνικανότης ἢ ἔλλειψις θελήσεως πρακτικῶς σκέπτεσθαι ἢ ἐνεργεῖν. Ἡ καταπίεσις τῆς πνευματικῆς δράσεως ἐν Ῥωσίᾳ τοῦ συλλόγου τούτου προήρχετο ἐκ τῶν μέτρων τῶν ληφθέντων μετ' ἐξαιρετικῆς ὀξύτητος ὑπὸ τῆς αὐτοκρατορικῆς ἀστυνομίας. Πᾶσα κίνησις τῆς κοινωνίας πρὸς κατεύθυνσιν πολιτικὴν καὶ πνευματικὴν ἀνοικτιρμόνως κατεπιέζετο. Οὕτω ὁ σύλλογος τῶν Διανοουμένων ἐξηναγκάσθη νὰ μετέλθῃ ἀγρίαν ἀντιπολίτευσιν, ἔσχατα ριζοσπαστικὰ μέτρα, τρομοκρατίαν ἐπὶ μίαν ἑβδομηκονταετίαν, σοσιαλισμὸν κάθε ἀποχρώσεως, οὗ τελευταῖον ἐπιγέννημα τὸ δόγμα τοῦ Lenin καὶ τὸ μπολσεβικικόν [1]. Ὁ σύλλογος τῶν Διανοουμένων εἶναι ὁ προαγωγὸς τοῦ Μπολσεβικισμοῦ, ἐφ' ὅσον ἐπὶ ἕνα σχεδὸν αἰῶνα ἠσχολεῖτο μόνον μὲ τὴν ἀρνητικὴν ὄψιν τοῦ ῥωσικοῦ κράτους, τί ἦτο τὸ δεόμενον μεταβολῆς καὶ μεταρρυθμίσεως, οὕτω δὲ προπαρεσκεύασε τὸ ἔδαφος πρὸς ἀνατροπήν, ὑπῆρξε δὲ ὁ δημιουργὸς ἅμα τῶν δογμάτων, τὰ ὁποῖα ἐχρησιμοποίησεν ὁ Μπολσεβικισμός. Ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν ἀγροτῶν, ἤτοι ἀπὸ τοῦ 1861, εἶχε δημιουργηθῇ γεωργικὴ κατάστασις, ἥτις ἀποτελεῖ τὸ περιεχόμενον τοῦ ῥωσικοῦ ἀγροτικοῦ προβλήματος. Ὁ ἐπαναστατικὸς χαρακτὴρ τῶν ἀγροτῶν ἀνακτέος ἀπὸ τοῦ 1861 εἰς τὴν αὔξουσαν οἰκονομικὴν ἔνδειαν. Ταύτης τὸ αἴτιον ὁ ῥωσικὸς σοσιαλισμὸς καὶ ἐξ ἐπιδράσεως αὐτοῦ ἡ ῥωσικὴ ἐπιστήμη κατὰ τὸ πλεῖστον διέβλεπεν ἐν τῇ στενότητι τῆς γῆς καὶ εἶχε τὴν γνώμην ὅτι ἠδύνατο νὰ τὴν θεραπεύσῃ διὰ διανομῆς τῆς δημοσίας καὶ ἰδιωτικῆς μεγάλης ἰδιοκτησίας τῆς γῆς. Ἀλλὰ τὸ πρόβλημα τῆς στενότητος τῆς γῆς ἦτο ἀναποσπάστως συνδεδεμένον μὲ τὸ πρόβλημα τῆς ἐντατικῆς τεχνικῆς ἐγκαταστάσεως. Ἂν ἡ ἐντατικότης τῶν τεχνικῶν ἐγκαταστάσεων παραμένῃ ἀμετάβλητος ὁ σημαντικῶς αὔξων πληθυσμὸς δημιουργεῖ στενότητα γῆς, ἥτις προσωρινῶς μὲν δι' αὐξήσεως τῆς γεωργικῆς γῆς μετριάζεται, τελικῶς ὅμως δύναται νὰ θεραπευθῇ μόνον δι' αὐξήσεως τῆς ἐντατικῆς τεχνικῆς ἐγκαταστάσεως. Ἐν τούτοις παρὰ τὴν αὔξησιν τοῦ πληθυσμοῦ, τὴν διεύρυνσιν τῆς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς, τὴν εἴσοδον τῆς Ῥωσίας εἰς τὴν παγκόσμιον οἰκονομίαν ὁ βαθμὸς τῆς ἐντατικῆς ῥωσικῆς γεωργίας ἔμεινεν ἐν τῇ πραγματικότητι στάσιμος. Ὁ λόγος κυρίως εἶναι ὅτι δὲν ἐδημιουργήθησαν κεφαλαιοκρατικαὶ τεχνικαὶ ἐγκαταστάσεις καὶ δὲν εἰσήχθη ἐντατικὸν σύστημα αὐτῶν. Ὥστε ἡ ἐξαιρετικῶς μεγάλη αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τὸ δεύτερον ἥμισυ τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος μὲ τὸ ἰσχὺον ἐν Ῥωσίᾳ παλαιὸν ἀγροτικὸν σύστημα ἔμελλε ν' ἀποβῇ πλήρης κινδύνων. Ἂν δὲν ἀνταπεκρίνετο ἡ ἀριθμητικὴ ἑκάστοτε κατάστασις τοῦ πληθυσμοῦ πρὸς τὰς προυποθέσεις τῆς τελευταῖον γενομένης διανομῆς γῆς, νέα τότε διανομὴ ἐπρο-

[1] Περὶ τῆς σχέσεως διδασκαλίας Lenin καὶ Μπολσεβικισμοῦ ἰδὲ κατωτ. ἐν 5ῳ κεφαλαίῳ.

τείνετο. Ἐπειδὴ δὲ γενικῶς ἡ γεωργικῶς χρήσιμος ἐπιφάνεια δὲν ἦτο δυνατὸν ἢ ὀλίγον μόνον ηὐξάνετο, κατ' ἀνάγκην οἱ οἰκογενειακοὶ κλῆροι ἀεὶ μικρότεροι ἐγίνοντο ἐπὶ νέας διανομῆς. Ἡ παραγωγικότης ὅμως ἀναλόγως δὲν ηὔξανε. Οὕτω μετὰ δυσκολίας μόνον τὰ πρὸς διατροφὴν ἀναγκαῖα δημητριακὰ παρήγοντο [1]. Ἡ αὐθαιρεσία τῆς διοικητικῆς γραφειοκρατίας Νικολάου Β'. ἐδημιούργει ὁλονὲν αὔξουσαν ἀγανάκτησιν ἰδίᾳ μετὰ τὰ ἀτυχήματα τοῦ ῥωσοϊαπωνικοῦ πολέμου (1904-5). Σπουδασταί, ἀγρόται καὶ ἐργάται ὑπὸ ἐπαναστατικοῦ πνεύματος εἶχον καταληφθῆ [2]. Τὸ κοινωνικὸν ζήτημα τῶν ἐργατῶν τῶν πόλεων τὸ πρῶτον ἀνεφάνη ἐν Ῥωσίᾳ κατὰ τὸ τέλος τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος, ἀφ' ἧς δέκα ἔτη πρότερον ὁ σύλλογος τῶν Διανοουμένων ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς διδασκαλίας τοῦ Marx ἔστρεψε τὴν προσοχήν του πρὸς αὐτό. Οἱ ὀπαδοὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ Marx πολλῷ ἰσχυρότεροι ἢ οἱ ὀπαδοὶ τοῦ ῥωσικοῦ ἀγροτικοῦ σοσιαλισμοῦ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς πλέον τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος, μετ' αὐτῶν δὲ συναγωνιζόμενοι οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Lenin ἤσκησαν μεγάλην ἐπὶ τῶν ἐργατῶν τῶν πόλεων ἐπίδρασιν. Διὰ συστηματικῆς διδασκαλίας οἱ ἐργάται οὗτοι τῶν πόλεων προήχθησαν εἰς προλεταριᾶτον μετὰ ταξικῆς συνειδήσεως. Ἡ οἰκονομικὴ πολιτικὴ τῆς αὐτοκρατορίας τῇ ἀληθείᾳ ἐξησφάλιζεν εἰς αὐτὴν νέας προσόδους, ἐν τούτοις βαρείας ζημίας συνεπῆγεν ἐν συνόλῳ εἰς τὸν λαόν. Ἡ εὔνοια δὲ τοῦ κράτους πρὸς τὴν βιομηχανίαν ἔδιδε ζωὴν εἰς τὸ προλεταριᾶτον τῶν ἐργατῶν.

Τὸ σύνολον τοῦτο τῶν προλεταρίων, ἡ τετάρτη κοινωνικὴ τάξις, ἣν ἐδημιούργησεν ὁ δέκατος ἔνατος αἰών,κατὰ τὸν Karl Marx εἶναι τὸ κοινωνικὸν ἐκεῖνο στρῶμα τῶν ἐργαζομένων ἀνθρώπων, ἐν τῇ κεφαλαιοκρατικῇ κοινωνίᾳ, οἵτινες πράγματι νομικῶς μὲν εἶναι βεβαίως πολῖται, ἀλλ' οὐσιαστικῶς, κατ' ἀκολουθίαν τῆς στερήσεως τῶν μέσων παραγωγῆς, εὑρίσκονται εἰς μίαν διαρκῆ ἐξάρτησιν ἐργασίας καὶ πρὸ παντὸς εἰς ἔλλειψιν πάσης ἐγγυήσεως καὶ ἐξασφαλίσεως τῆς ζωῆς των, ἱστάμενοι ἀντιμέτωποι πρὸς τοὺς κυρίους καὶ κατόχους τῶν μέσων τῆς παραγωγῆς. Εἰς τὸ ῥωσικὸν προλεταριᾶτον τοῦτο περιῆλθεν ἐπαναστατικῶς ἡ ἀρχὴ διαρκοῦντος τοῦ παγκοσμίου πολέμου τοῦ 1914, ἀφοῦ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1916 ἀπέτυχεν ἡ ἐπίθεσις τοῦ ῥώσου στρατηγοῦ Brussilow ἐναντίον τῶν Αὐστριακῶν καὶ Γερμανῶν [3]. Ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν δὲ τῶν προηγηθεισῶν ἡττῶν τοῦ ῥωσσικοῦ στρατοῦ, τῆς ἐλαττωματικῆς στρατιωτικῆς αὐτοῦ ὀργανώσεως καὶ τῶν πολλαπλῶν ἐκδηλώσεων τῆς ἐν αὐτῷ διαφθορᾶς εὗρε τὸν καιρὸν τῆς δράσεως ἡ ἀνατρεπτικὴ προπαγάνδα. Ἡ δολοφονία ἐξ ἄλλου τοῦ θαυματοποιοῦ Rasputin,

---

[1] H. J. Seraphim ἐν Handwörterbuch, Συμπληρωματικὸς Τόμος, 1929 σ. 200 ἑ.

[2] Weber-Riess, Weltgeschichte, Leipzig, 1924, Τόμ. Γ' σ. 367 ἑ. 372 ἑ.

[3] Weber-Riess, αὐτόθι, Τόμ.. Γ' σ. 484.

ἀσκοῦντος ἀπεριόριστον ἐπίδρασιν καὶ ἐπὶ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας καὶ ἐπὶ τῆς αὐλῆς ἐνίσχυε τελευταῖον τὰ ἀπολυταρχικὰ μέτρα τῆς κυβερνήσεως. Ἐν μέσῳ τοιαύτης ἀτμοσφαίρας, τῇ 8ῃ Μαρτίου 1917, ἐξερράγη ἡ ἐπανάστασις, ἧς ἐντὸς ὀλίγου μετέσχε καὶ ὁ στρατός.

Σκοπὸς τῆς παρούσης μελέτης μου εἶναι νὰ ἑρμηνεύσω τὰ ῥωσικὰ ἱστορικὰ γεγονότα, τὰ ἐξελιχθέντα μετὰ τὴν κατίσχυσιν τῆς ἐπαναστάσεως, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1921-1931. Θὰ ἐπισκοπήσω ἓν πρώτοις, ἐν τῷ πρώτῳ ἑφεξῆς κεφαλαίῳ αὐτὰ ταῦτα τὰ λαβόντα χώραν γεγονότα, ὡς ταῦτα ἀνεκοινώθησαν καὶ ἐγνώσθησαν ἐν Εὐρώπῃ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

Ἡ ἐν Πετρουπόλει ἐπανάστασις τῶν πεινώντων ἐργατῶν καὶ τῶν λιποτακτησάντων στρατιωτῶν, ἐκραγεῖσα τὴν 8 Μαρτίου τοῦ 1917, ἐπήνεγκε τὴν ἀνατροπὴν τῆς τσαρικῆς ἀπολυταρχίας ἐν Ῥωσίᾳ.[1] διότι συγχρόνως ἐπῆλθεν ἡ ἐξέγερσις τῶν εὐγενῶν, ὑπαλλήλων καὶ ἀξιωματικῶν πρὸς ἐξακολούθησιν τοῦ πολέμου καὶ μεταπολίτευσιν· ὡς καὶ ἡ τῶν χωρικῶν πρὸς διανομὴν τῆς μεγάλης ἰδιοκτησίας. Τὸν Σεπτέμβριον ἐπηκολούθει, ὑπὸ τὴν πίεσιν τοῦ κόμματος τῶν Μενσεβίκων, (ὡς τοῦτο ἐκαλεῖτο ἀπὸ τοῦ Λονδινίου συνεδρίου τοῦ 1903), ἡ ἀνάρρησις τῆς δημοκρατίας καὶ ἡ ἀγροτικὴ μεταρρύθμισις, ἵνα δι' αὐτῆς προσπορισθῶσι τὴν εὔνοιαν τῶν χωρικῶν, ἐναντίον τῆς ἀσκουμένης ἐπιδράσεως ἐπ' αὐτῶν τοῦ κόμματος τῶν Μπολσεβίκων, τῆς ἑτέρας πτέρυγος τοῦ ἄλλοτε ἑνιαίου μαρξικοῦ σοσιαλιστικοδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Ῥωσίας. Ἤδη διαρκούσης τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ Μαρτίου ἐν Πετρουπόλει εἶχον σχηματισθῆ, κατὰ τὸ πρότυπον τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1905, ἐργατικὰ καὶ στρατιωτικὰ συμβούλια, (sowjet), ἐκ 1600 μελῶν, τὰ ὁποῖα ἐγκατέστησαν ἰδίαν ἐκτελεστικὴν ἐπιτροπὴν πρὸς ἐπιτήρησιν καὶ ἐνδεχομένην ἀνάκλησιν τῆς προσωρινῆς κυβερνήσεως ὑπὸ τὸν Kerenski. Τὰ συμβούλια ὅμως τῆς ἄλλης Ῥωσίας ὡς καὶ τὰ τῶν χωρικῶν ἀντετίθεντο πρὸς τὴν ἐκτελεστικὴν ταύτην τῆς Πετρουπόλεως μπολσεβικικὴν ἐπιτροπήν. Οἱ Μπολσεβίκοι τῷ ὄντι ἐν τῷ πρώτῳ συγκροτηθέντι παρρωσικῷ συνεδρίῳ τῶν συμβουλίων εἶχον τὴν μειοψηφίαν, ὡς καὶ ἐν τῇ συντακτικῇ τοῦ πολιτεύματος συνελεύσει μόλις διέθετον τὸ ἓν τέταρτον τῶν ψήφων. Ἐν τούτοις ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Lenin ἀνέλαβον, ἐνῷ συνεδρίαζε τὸ δεύτερον συγκληθὲν παρρωσικὸν συνέδριον τῶν συμβουλίων, ἀποφασιστι-

---

[1] Weber-Riess, Weltgeschichte, Leipzig, 1924, Τόμ. Γ' σ. 483. Ὁ αὐτοκράτωρ Νικόλαος Β' παρητήθη τοῦ θρόνου τὴν νύκτα 14-15 τῆς Μαρτίου καὶ ὡς αἰχμάλωτος ἐνεκλείσθη εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ Zarskoje Selo.